

CESTA K SLUNCI A K MĚSÍCI

BYLI DVA MLADÍ LIDÉ A MĚLI SE RÁDI. ONA BYLA jako holubička, on jako sokolík. – Jeho jmenovali Janík, ji Hanuška. – Hanuščin otec byl bohatý zeman, Janíkův otec byl chudý bača¹, ale z toho si Hanuška nic nedělala, třebaš byl Janík chudý, jen když byl šumný². „Ale čože tomu otč povie?“ – Jednoho dne ustrojil se Janík pěkně krásně a šel k zemanovi zeptati se ho, dá-li mu Hanušku za ženu. – Zeman ho vyslechl a pak mu takto pravil: „Počuj, Janík, keď ty chceš moju dcéru mať, id' sa skorej³ spýtať Slnca, prečo nĕsvieti a nĕhřeje v noci ako vo dnĕ, a Mesiaca, prečo nĕhřeje a nĕsvieti vo dnĕ ako v noci. Keď ti povedia, prídi nazpak a dám ti moju dcéru i všetko bohatstvo.“

Když to Janík slyšel, posadil si širák na stranu, rozloučil se s Hanuškou a dal se na cestu k Slunci. – Jednoho dne přišel do osamotnělého hradu, a že byl večer, prosil o nocleh. – Dali mu nocleh, pozvali ho ke stolu a ptali se, odkud a kam jde. – Když jim řekl, že jde k Slunci a k Měsíci, prosil ho gazda⁴, aby jim bratrskou službu prokázal a zeptati se nezapomněl Slunce, proč jim nejpěknější hruška po kolik let již nerodí, an dříve vždy nejsladší ovoce rodívala. – Janík mile rád slíbil, že se na to poptá. – Ráno šel dále.

Šel zase přes hory doly, pláně a lesy, až přišel do jedné dědiny, kde byla veliká nouze o dobrou vodu. – Ptali se Janíka, odkud a kam jde, a slyšíce, že jde k Slunci a k Měsíci, prosili, aby se také zeptal Slunce stranu jejich studně, proč tak dobrou vodu nedává, jako dávala. – Janík slíbil, že na ně nezapomene, a šel zase dále.

Po dlouhé cestě přišel konečně k Slunci. – Když k němu přicházel, bylo právě na východu.

„Hej, čakaj, mám sa ťa dač spýtať!“ volal naň Janík.

¹ Nejstarší pastýř na salaši. ² Pěkný, hezký. ³ Dříve. ⁴ Hospodář.

„No chytro⁵ že pod – veď musím ja celý svet obchodiť!“ – odpovedělo Slunce.

Janík si pospíšil, a když byl u Slunce, ptal se ho: „A prečo ty nēhrejaš a nēsvietiš v noci ako vo dně?“ – „Kebych ja svietilo a hrialo v noci ako vo dně, musela by zem vyhoret“ – odpovedělo Slunce. Janík ptal se ho ještě na vodu a na hrušku, ale Slunce mu odpovedělo, to že bude vědět bratr Měsíček. – Tak mu povědělo, rychle odcházějíc. – Janík šel zase dále, až se s Měsícem stretnul⁶. „Hej Mesiačok, čakaj, mám sa ťa dač spýtať!“ volal naň zase Janík.

„Nuž chytro vrav⁷, svet ma čaká“ – odpoveděl Měsíček a pozastavil se.

„Prečo ty, Mesiačok, nēsvietiš vo dně ako v noci, prečo nēhrejaš?“ – ptal se Janík.

„Kebych ja svietil vo dně ako v noci, nēbolo by úrody; – ja nēhrejem, ale zemí rosy dávam, aby bolo božiho požehnanania,“ – odpoveděl Měsíc a chtěl dále; Janík ho ale zdržel ještě, vyzvídaje, proč v onom hradu hruška ovoce nerodí, jako rodívala.

„Pokým najstaršia dcéra gazdova pannou bola, hruška rodievala, čo som ale viděl, že pod ňu svoje dieťa zakopala, hruška nērodí. Nach dieťa vykopú, panně hlavu zavijú⁸, a hruška budě rodiť,“ odpoveděl Měsíc a chtěl dále jíti; ale Janík ho zase zdržel otázkou, proč v oné dědině tak dobrou vodu nemají, jako mívali.

„To je preto, že tam, kdě voda vyviera, križla leží a pod tou križlou veliká žaba, ktorá naveky vodu múti a špatí. Nach križlu vylomia, žabu zabijú a budú mať vodu dobrú, ako mávali.“ – Po těch slovech spěchal Měsíček rychle dále, aniž ho Janík více zdržoval. Vědělť již, co věděti chtěl, dal se tedy na cestu k domovu.

Když ho lidé v oné dědině, kde dobré vody neměli, přicházeti viděli, běželi mu v ústrety, žádostivi jsouce zvědětí,

⁵ Čerstvě, rychle. ⁶ Potkal. ⁷ Povídej. ⁸ Dají do pleny, pod čepec.

jakou zprávu jim přináší. — Janík šel s nimi k studni a vše jim pověděl, co dělají mají; vskutku našli tu žábu pod križlou seděti, která dobrou vodu kalila. Zabili ji a voda byla zase tak dobrá, jako předtím bývala. — Bohatě ode všech obdarován, šel Janík dále.

Jak přišel do onoho hradu, gazda s radostí ho vítal, ptaje se hned, jestli na jeho žádost nezapomněl.

„Eh pán brat, už to nie, len ale či vám milo budě počut. — Pokým vaša dcéra pannou bola, hruška rodila, čo ale pod hrušku dieta zakopala, hruška něrodí! Keď dieta vykopetě a dcéru vašu zavijetě, hruška budě rodit, ako rodievala.“ — Gazda šel se hned přesvědčit, jestli tomu tak. Bylo tak. Vykopali dítě, dceru dali pod čepec a Janíka bohatě obdarovali. Dali mu i koníka, aby rychleji domů se dostal.

Hanuška nevěděla, co má radostí počítí, když se jí šuhaj vrátil. Byla již všecka utrápena po něm. Ale otec její nebyl rád, on se nadál, že se s Janíkem více neshledají; proto právě ho k Slunci poslal, myslel, že ho sežehne. — Ale Janík se vrátil zdráv a o mnoho moudřejší; vědělt, proč nesvítí a nehřeje Slunce v noci jako ve dne a Měsíc proč nehřeje a nesvítí ve dne jako v noci; přinesl s sebou bohatství, více než sám zeman měl, i bystrého koně. K tomu byl pěkný, švarný šuhaj; Hanuška nechtěla za jiného jíti, jen za něho. Cože měl starý otec říci? — Neříkal nic a Janík vzal si Hanušku. Bylo hlučné veselí; kaše s medem bylo tolik, až přetýkalo, a muziky, až se hory ozývaly.